SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE
JA VÕRDSE KOHTLEMISE VOLINIK

Lugupeetud minister Piret Hartman Meie 2-5/55_2024

Selgitustaotlus: Ligipääsetavusest ühistranspordis

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku (edaspidi volinik) tähelepanu on juhitud asjaolule, et ühistranspordis (sh nii valla-, linna-, maakonna-, kui ka kaugliinidel) ei arvestata sageli puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute vajadustega, sh nimetatud isikute ligipääsetavus ühistranspordile on sageli vaid teoreetiline. Eraldi on tõstatatud probleemina madala sisenemisega veeremi puudumine või vähene esinemine ühistranspordis ning kohaliku omavalitsuse piire ületava invatranspordi olemasolu.

Võrdse kohtlemise seaduse (edaspidi VõrdKS) § 15 lg 1 kohaselt on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik sõltumatu ja erapooletu asjatundja, kes tegutseb iseseisvalt ning jälgib VõrdKS ja soolise võrdõiguslikkuse seaduse nõuete täitmist. VõrdKS § 16 p 8 ja p 9 kohaselt teeb volinik koostööd teiste isikute ja asutustega soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamisel, ning vajadusel võtab tarvitusele meetmeid võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks.

Ühiskonnana peaks olema meie eesmärk, et sõltumata isiku vanusest või puudest on kõigil võrdsed võimalused ühistranspordi kasutamiseks. Tallinna Ülikooli professor Tauri Tuvikene sõnastas ühistranspordi eesmärgina liikuvusõigluse, so liikumisvõimaluse/teenuste kättesaadavus kõigile, eelkõige aga neile, kes ei saa või ei jaksa iseseisvalt muul viisil liikuda.

Ühistranspordiseaduse kohaselt on ühistranspordi kavandamise ja korraldamise eesmärk on tagada ühistranspordi pakkumise vastavus nõudlusele, mis tuleneb elanike ja nende eri sotsiaalsete gruppide, sealhulgas puuetega ja eakate inimeste liikumisvajadusest (§10 lg 1 p1).

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 181/2011 kehtestab konkreetsed nõuded, mis puudutavad puuetega ja piiratud liikumisvõimega reisijate õigusi. Määruse kohaselt peavad bussid ja muud ühistranspordivahendid olema projekteeritud ja varustatud nii, et erivajadustega reisijad saaksid neid kasutada. Need nõuded on suunatud sellele, et puuetega inimesed saaksid iseseisvalt ja turvaliselt kasutada ühistransporti ning liikuda ühiskonnas vabalt. Samuti panustavad need võrdsete võimaluste loomisesse ja diskrimineerimise vähendamisse.

2019. aasta septembris töötas Vabariigi Valitsuse otsusega moodustatud Ligipääsetavuse Rakkerühm läbi peamised valdkonnad, mis ligipääsetavusega puutumust omavad ning lõpparuandes nimetati ühissõidukite ligipääsetavuse suurimaks probleemiks just pidada madala sisenemisega veeremi vähesust (sh madala sisenemisega transpordivahenditel automaatrampide puudumine). Madalama veeremi vähesuse tõttu pole suurele osale erivajadustega inimestest ühissõidukid kättesaadavad aga lisaks on ühistranspordi kasutamine raskendatud lapsevankriga reisijatele, eakatele jt kasutajatele. Ühistranspordikeskuste opereeritavatel maakonnaliinidel oli lõpparuande valmimise ajal madala sisenemisega veeremi osakaal 25% ja invavõimekusega busside osakaal 9,5%.

Puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel on kõigi teiste isikutega võrdne vaba liikumise ja valikuvabaduse õigus ning õigus võrdsele kohtlemisele. See on inimväärikuse küsimus.

Selleks, et paremini mõista situatsiooni aga ka plaanitud arenguid tulevikus, esitan Teile järgnevad küsimused:

1. Milline on käesoleval ajal puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute võimalus reaalselt kasutada ühistransporti endale vajalikul ja meelepärasel viisil? Kas ja kuidas on seda mõõdetud?
2. Kui suure protsendi käesoleval ajal moodustab ühistranspordis madala veeremi osakaal? Kas ja millises tempos on plaan osakaalu suurendada? Kas on olnud arutelu all ühistranspordi puhul kehtestada üldine nõue kasutada vaid automaatrampidega madalat veeremit?
3. Millised on lähiaastate riiklikud eesmärgid ja plaanid, et suurendada puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute liikumisvõimalusi?

Palun teie tagasisidet 30. detsembriks 2024.

Lugupidamisega,

Christian Veske
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik

/allkirjastatud digitaalselt/